



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Ghebovswel Sonder Grondt**

**Hazart, Cornelius**

**Antwerpen, 1669**

IV. Capittel. Wordt bewesen dat de Catholijcken alleen het ware Woort  
Godts, ofte Schriftuer hebben.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71494](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71494)

seer wel / dat de Calvinisten sonder Schrifteuer zijn /  
 verbolghens dat alle de stucken / die sy op den  
 van den boozeyden boeck ghesondeert hebben  
 gheene godlijke leeringhen zijn / maer mensche-  
 lijcke gebichtesen / de wyle men niet betwijfen en  
 kan datse dooz eenighe godlijke authoziteyt in  
 de ware Schifture zyn bevesticht ghekweest. of  
 soo sy en wel segghen dat soe / datse dan betwij-  
 fen dat hunnen Dordrechtischen Bybel, na den sin, van  
 Godt is ghesproken ende in-ghegheven / verbol-  
 gens dat hy waere Schrifteuer is.

Remerck 4. Dat sy dit niet betwijfen en mo-  
 ghen door eenighe authoziteyt die faelen kan / als  
 nauwelijck is de authoziteyt van hunne overste-  
 ters / van de Synode van Dordrecht, of van de Hee-  
 ren Staten / want sy selve moeten bekennen dat  
 dese menschen ghekweest zijn die dwalen koelen ;  
 maer dit moet bewesen worden alleen dooz god-  
 lijcke ende onseylbare authoziteyt : want inden  
 sy dit niet en doen / soo en hebben sy gheene ande-  
 re beesteringhe van hunnen boeck / als mensche-  
 lijcke / oversulcx hun heel geloof / 't welck op dien  
 boeck steunt / en is niet anders als mensche-  
 lijck / verbolgens gheen Goddelijck / gheen salighma-  
 kende / noch oprecht gheloof.

#### IV. CAPITTEL.

Wordt bewesen dat de Catholijcken alleen het  
 ware Woort Godts, ofte Schrifteuer hebben.

**A**lthoewel de Catholijcken tot dit betwijf niet  
 verbonden en zijn / (de wyle sy hebben al wat  
 sy souden konnen wenschen ofte besheeren wan-  
 neer sy de Calvinisten soo verre ghebrocht hebben  
 datse moeten bekennen / datse / dooz gheene god-  
 lijcke authoziteyt / en konnen betwijfen dat hun-  
 nen Dordrechtischen Bybel, volghens den sin, van  
 Godt gheopenbaert / ofte het waere Woort  
 Godts

Godts is) soo is nochtans dat ick tot obermaere  
hier sal betoouen dat onsen boeck/ die wy Schryf-  
tuere noemen /oprechtelijck het Woorz Godts is.  
Dit bewijse ick aldus uyt de eyghen leeringe der  
Calvinisten

De Calvinisten leeyen ende ghelooen dat 'er op  
de werelt nootsackelijck een gheschreuen Woorz  
Godts wesen moet/ en niet 'er daet is/ en dit ghe-  
looben sy/ als wesende den eersten gront-reghel  
van de heele Kerkte/ aenghesien dat sy het gheloof  
neggens op en willen ghesondeert hebben als op  
het gheschreuen Woorz Godts alleen.

Dit soo wesende / redene ick in deser boeghen.

I' er nootsackelijck een gheschreuen Woorz  
Godts in de werelt/ bestaende in den rechten sin  
van den H. Gheest ghedictteert/ dit moet wesen of  
by de Calvinisten, of Lutheranen, of Armenianen, ofte  
Mennisten, ofte Socianen, ofte andere soodanighe  
Secten/ ofte eyndelijck by de Catholijcken.

Gheene van alle dese voorgaende Secten en  
konnen door onseylbaere authoziteyt bewijfen  
dat by hun dit gheschreuen Woorz Godts is/ be-  
staende in den rechten sin van den H. Gheest ghe-  
dictteert / ende dit konnen de Catholijcken alleen  
doen/

Soo en is dan dit gheschreuen Woorz Godts /  
bestaende in den rechten sin van den H. Gheest ge-  
dictteert/ by geen bande voorgaende Secten/ maer  
by de Catholijcken alleen.

Dat gheene van alle de Secten konnen/ door  
onseylbaere authoziteyt bewijfen dat by hun het  
gheschreuen Woorz Godts is bestaende in den  
rechten sin van den H. Gheest ghedictteert/ blyckt  
uyt het voorgaende / want ghelijck de Calvinisten  
dies aengaende voortgaen/ soo doen oock alle de  
reste: De Calvinisten, gelijck wy ghehoort hebben/  
en zijn niet machtrigh yet anders doort te brengen  
tot bebestinghe van hunnen boeck / diese den Bij-  
bel noemen/ als het ghene dat steunt op mensche-  
lijcke authoziteyt/ ghelijck oock alle de reste doen

elek in 't besonder van hunnen boeck / soo en heb-  
ben dan gheene van alle de Secten het gheschre-  
ven Woorz Godts / bestaende in den rechten  
van den H. Gheest ghediteert. Niet-te-min de  
gheschreven Woorz Godts (ghelijck de Calvinisten  
uyt-druckelijck leeren ende ghelooden als een  
gront-reghel vande Keltigie (moet noot-saekelijck  
ergens zyn in de werelt / soo en kan het dan by  
niemant anders zyn / als by de ghene / die dit doen  
onseplbaere authoriteyt konnen betwijfen / die  
kannen de Catholijcken alleen doen / soo is dan de  
gheschreven Woorz Godts / bestaende in den rech-  
ten in vanden H. Gheest ghediteert / by de Ca-  
tholijcken alleen.

Wat de Catholijcken dit konnen doen / ende  
mer' daer doen / betoone ick aldus /

Alle de ghene die sich sonderen op de ghetuy-  
ghenisse ende authoriteyt van de H. Kercke / sonde-  
ren sich op eene ghetuyghenisse ende authoriteyt  
welcke godlijck / ende onseplbaer is. Maer de  
Catholijcken alleen om te bewijfen dat hunne  
boecken / die sy Schrijftuer noemen / het oprecht  
Woorz Godts zyn / ende den sin der selver ghe-  
diteert vanden H. Gheest / sonderen sich op de ghetuy-  
ghenisse ende authoriteyt van de H. Kercke /

Ergo de Catholijcken alleen om te bewijfen dat  
hunne boecken / die sy Schrijftuer noemen / het op-  
rechte Woorz Godts zyn / ende den sin der selver  
ghediteert van den H. Gheest / sonderen sich op  
een ghetuyghenisse ende authoriteyt de welcke  
godlijck ende onseplbaer is.

Derbolghens is het gheschreven Woorz Godts  
bestaende in den sin ghediteert vanden H. Gheest  
by de Catholijcken alleen.

Hier teghen roepen datelijck de Calvinisten: *Wier  
Kercke is eene vergaderinghe van menschen / soo  
is dan oock hare uytspreeke / ende getuyghenisse  
niet anders als eene uytspreeke van menschen.*

Ich antwoorde / r'en volghet niet / want Lucas  
Matthæus, Matcus, Joannes, Paulus, etc. waeren oock  
men-

menschen / daerom nochtans en volghet het niet dat hunne schriften niet anders als menschelijcke schriften sijn.

Men / segghen sp / want al waere Lucas, Mattheus &c. menschen / den H. Gheest des waerh. pgs heeft hunne penne ghestiert / alsoo zijn huane schriften niet menschelijck / maer Godlijck.

Antwoorde : Desghelijckx wordt de tonghe vande H. Kercke ghestiert dooz den H. Gheest / oversulckx al bestaet de H. Kercke in eene vergaderinghe van menschen / daerom en laet haere uyt-spraecke niet te zijn de uyt-spraecke van den H. Gheest.

Dit betwijfe ick uyt de woorzen van den geu-schen Predikant / ende Professeur van Geneve, Alexander Morus in sijn boeck ghenaeemt Cauila dei Pag. 18. daer hy seght: Dat de Catholijcke Kercke vande weleke ghesproken wordt inde twaelf artykelen der Apostelen niet dwaelen en kan in 't fundament des Ghe-loofs. Hier op marck ick dit argument.

De Catholijcke Kercke en kan niet dwaelen in 't fundament des gheloofs /

Het fundament desgheloofs is de kennisse van 't waere Woorz Gods.

Soo en kan dan de Catholijcke kercke niet dwaelen in de kennisse van 't waer Woorz Gods.

De twee eerste boorstellinghen van dit argu-ment zijn de epgghen leeringhen van de Calvinisten self / oversulckx en konnen de Consequencie niet loochenen / soo gaet het dan vast dat de Catholij-cke Kercke niet dwaelen en kan in het aentwijzen van het waere Woorz Gods / namelijk aen-gaende den sin ende verstant vande woorzen / in de weleke het Woorz Gods bestaet.

Hier teghen roepen de Calvinisten ? Hier uyt en volghet niet dat de Roomsche Kercke niet en kan dwaelen / want wy en kennen de selbe niet booz de Catholijcke Kercke.

Ich betwijfe het contrarie in deser manieren : De Calvinisten en konnen gheene andcte reden gheben

gheuen waerom dat de Catholijcke Kercke niet en kan dwaelen / namelijk in 't fundament by gheloofs / dan om datse den Godlijcken bystant heeft van den H. Gheest. Nu bzaegh ick hoe sy dit weten dat de Catholijcke Kercke desen godlijcken bystant heeft:

Juden sy seggen dat sy dit weten upt de schryfuer: Ick bzaeghe of sy dit weten upt hunnen boeck / die sy den Bijbel noemen / ofte upt onzen boeck / want ghelijck blycht booz de ooghen / dat twee boeckeu en zyn niet alleen verscheyden / maer oock strydigh tegen malkanderen aengende den sin ende verstant van de woorden.

Sy sullen blyuen twyffel segghen datse dit weten upt hunnen eyghen boeck.

Ick antwoorde / dit en is gheen betwys / want sy en konnen ons dien boeck niet boozstellen als Schryfuer / soo lanck als sy noch niet betwefen en hebben (ghelijck sy tot noch toe niet en hebben ghedaen) dat dien boeck waere Schryfuer is / over sulck sy moeten ons nootfaeckelick betwefen harken op eenen anderen kant om goet te merken dat de Catholijcke Kercke den godlijcken bystant heeft vanden H. Gheest.

Indien sy segghen : wy weten dat upt de eyghen bystant van onsen inwendighen gheest.

Ick antwoorde : Dat is loutere fortigheyt te ghelooben aen eenen gheest van den welken de Calvinisten niet een enckel teeken noch versekeringe en konnen gheben dat desen gheest goddelijck sprecht is / en vast gaet : want dat sy dit willen betwefen upt den sin van hunnen boeck die sy Schryfuer noemen / dat is soo veel als of sy 't bewisen upt eenighen anderen boeck die gheen Schryfuer en is / om dat hunnen boeck booz sullen moet ghehouden worden / soo lanck als sy ons niet en konnen onseplbaerlijck betwefen dat sy waere Schryfuer is.

Hoe sullen ons dan de Calvinisten hetroonen dat dese Catholijcke Kercke den godlijcken bystant

heeft banden **H.** Gheeft om niet te dwaelen in  
 't fundament des gheloofs? Dit te bewyſen uyt  
 eenen boeck die wy dooz gheene Schryfture en  
 herkennen/ig niet meer als eenen ydelen ſlach in-  
 den wint / dit te betoonen npt de ghetuygheniffe  
 banden inwendighen gheest/ is uyt-sinnigheyt:  
 ſoo moeten dan de bewyſen ghehaelt worden op  
 eenen anderen kant; dit en zyn de Calviniſten niet  
 machtigh te doen/ ſoo ſal ick 'edan ſelbe doen/ende  
 betoonen dat de Roomsche Kercke den godlye-  
 ken byſtant heeft / ende verholghens dat ſe de Ca-  
 tholyſche Kercke is die niet dwaelen en kan in  
 't fundament des gheloofs.

Dat de Catholyſche Kercke hier in niet dwaelen  
 en can ſtemmen ons de Calviniſten ſelf toe/ghelyck  
 wy boven aengheteeckent hebben uyt Morus.

Dat dit niet gheſchieden en kan ten 3p dooz den  
 godlyken byſtant banden **H.** Gheeft/ al-hoe-wel  
 ſp dit niet wettelijck en konnen betoonen/en kon-  
 nen 't nochtang niet loochenen/ want niemant en  
 kan onſepſbaer zyn van dooz byſtant der gene die  
 allen onſepſbaer is: Du bewijſe ick dooz eerst  
 dat de Roomsche Kercke den Godlyken byſtant  
 heeft/ ende ick bewijſe dit wederom uyt de eppen  
 leerſinghe van den hoorſepden Alexander Morus Ge-  
 ſchen Profefſeur van Geneve, die aldus ſpreect  
 Pag 6. De waerachtighe Kercke heeft waerachtighe tee-  
 kenen uyt de welcke ſy ghekent wordt, te weten eene al-  
 dermeeste outheyt, ſaemen ghevoeght met eene duerende  
 gheſtaedigheyt, daer en-boven ſoodanighe mirakelen als  
 Chriſtus ghedaen heeft, de welcke noch van een menſch,  
 noch van den duyvel koſten ghedaen worden, ten anderen  
 ſoo vele, ende ſoodanighe Martelaren die van uyt-nemende  
 wiſueyt en dought waeren, Eyndelijck eene verbreydinge  
 des Gheloofs op eenen korten tijdt de heele werelt door,  
 ſonder kracht van wapenen, ſonder menſchelijke wel-  
 ſprektheydt: Alle deſe teekenen, ende argumenten ſa-  
 men ghenomen, maecten ſulck eene kracht die niemande  
 kan teghen ſtaen.

**Wat hier toe zyn 't de woorden banden Calvinist  
 Morus,**

Morus; upt de welcke ick trecke dit argument.

Alle dese teekenen (die Morus hier op telt) saemen ghenomen om de waerachtige Kercke te kennen zijn alleen in de Roomsche Kercke te vinden/ ende niet in de Kercke der Calvinisten,

Ergo upt dese teekenen saemen genomen kennen men de Roomsche Kercke datse de waerachtige Catholyche Kercke is / ende niet die bande Calvinisten.

Ick betoone booz eerst / dat dese teekenen inde Calvinisten Kercke niet te vinden en zijn want sy en kennen noch de aldermeeste ontheft van hunne Kercke / noch dat Christus Mirakelen heeft ghedaen om hunne Secte te bevestighen / noch dat de oude Martelaren ghestorven zijn booz 't Calvinisten geloof / noch dat dit gheloof op eenen koppen tijt verbyzeldt is gheweest de heele werelt dooz / die segghe ick / en kunnen sy niet betoonen ten sy datse te bozen bewijzen dat hun gheloof / Christi waer gheloof zy / maer dit en kunnen sy niet bewijzen ten zy datse te bozen betoonen dat den sin van hunnen boeck / diese den Bybel noemen / waer Schryftuer zy / en dit en zijase niet machtigh te doen / soo en kunnen sy dan niet betoonen dat de boozsepede teekenen in 't minste hunne Kercke raccken ofte aengaen.

Ter contrarie datse in de Roomsche Kercke al tijt gheweest zijn ende noch zijn mer'er daer en kan niemant loochenen / als die heel blind / onredelyck / ofte upt-sinnigh is : 1. De aldermeeste ontheide van de Roomsche Kercke en kunnen de Calvinisten selve niet loochenen / want sy bekenen den gaeng dat de boozsepede Kercke ten minsten de eerste dzy hondert jaeren beginnende bande Apostelen oprecht is gheweest ; 't selve bekenet vand heden-daeghsche Roomsche Kercke den ketter Polemus in Syntagm. Theolog. Lib. 7. Cap. 8. met dese woorden. De hedendaeghsche Roomsche Kercke is als noch de Kercke Christi; ende Jacobus VI. Coninck van Engheleand Orat. 1. seght datse de Moeder-Kercke is van alle de Kercken.



Kerken soo hebben wy dan/uyt de eyghen beken-  
tenisse van onse Partije / niet alleen de aldermeeste  
outheit, maer oock eene duerende ghestadigheyt in de  
Roomse Kercke tot onse tijden toe; vervolghens  
alle Mirakelen die Christus ghedaen heeft heb-  
ben dese Kercke bevestight/ alle de Martelaeren  
sijn inde boozeyde Kercke ghestorven/ boozders /  
op alle tijden ende noch hedens-daeghs gheschie-  
den in de boozeyde kercke verscheyden Mirake-  
len/ 't welck noyt by de Calvijnisten gheschiedt is/  
daer-en-hoben de Leere van dese Kercke is in  
alle de Nederlanden op eenen korten tijdt verbruyt  
gheweest sonder ghewelt van waepenen door den  
H. Willebrordus en andere / in Engelandt door den  
H. Augustinus, in Duytslant, Vranckrijck, Spaegnen, Ita-  
lien, sae op onse tijden in Sina, Japonien Mogor, Tun-  
quin &c. 't welcke de Calvijnisten niet en hebben opt  
kinnen doen sonder gewelt van de waepenen (soo  
almen in alle Historien vande voorgaende ende  
teghenwooydige eentwe kan lesen) oversulck alle  
de waere teekenen vande waerachtighe Kercke  
die den Calvinist Morus selve boozstelt en op-telt  
sijn saemen in de Roomse Kercke te binden.  
Maer den boozeyden Calvinist seght wel uyt-druc-  
kelijck / dat alle dese teekenen saemen ghenomen sulck  
eene kracht hebben die niemant kan teghestaen, soo is het  
dan uyt dese teekenen saemen ghenomen sulck een  
krachtig bewijs ('t welck niemant kan tegheu-  
staen) dat de Roomse Kercke noch hedens-daeghs  
de waerachtighe / dat is / de Goddelijcke ende Ca-  
tholijcke Kercke is en altydt gheweest is: Nu den  
selven Calvinist bekent dat de Catholijcke Kercke niet  
en kan dwaelen in 't fundament des Gheloofs, volghet  
dan dat de Roomse Kercke niet en kan dwaelen  
in 't fundament des gheloofs; het fundament des  
gheloofs is het aenwijzen der Schysfuere booz  
soo veel als den sin raecht / volghet dan dat de  
Roomse Kercke niet en kan dwaelen in 't aentwijn-  
sen van de Schysfuere / booz soo veel als den sin  
raecht

HET